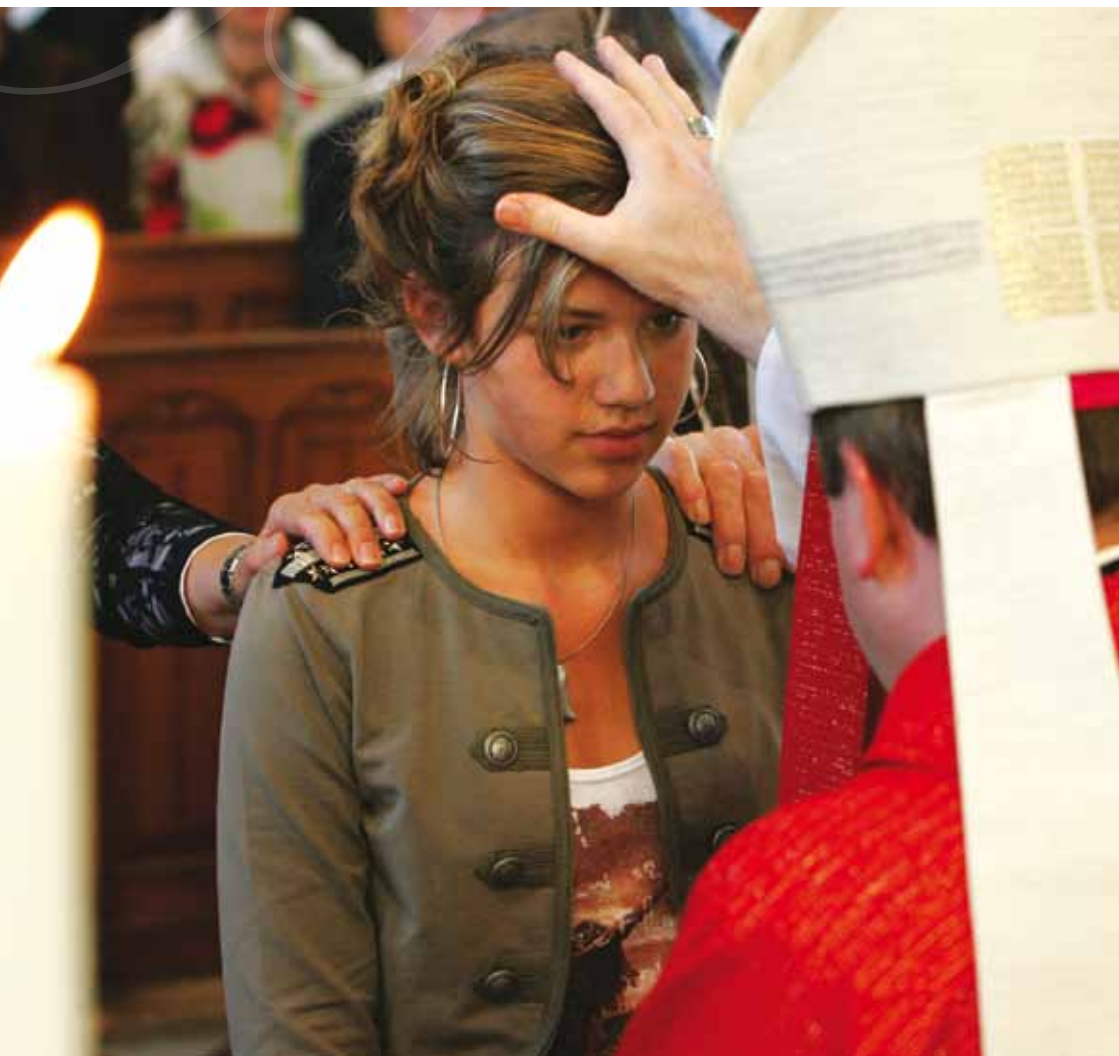

Bestuursbrochure 2010

*Geef dat uw Kerk, trouw aan haar zending,
altijd samen met de mensheid optrekt
als het zuurdeeg en de ziel in de menselijke samenleving
die in Christus vernieuwd
en tot Gods eigen gezin herschapen moet worden.*

(Gebed, misformulier 2e week, maandag)

Voorwoord	3
Bestuursbrochure 2010	4
Personeelsmutaties bisdomkantoor	17
Bezoeken en voordrachten van bisschop Van den Hende	19
Financiële paragraaf	25

In 2008 brachten wij voor de eerste maal een brochure uit. Precies een jaar na mijn aantreden als diocesaan bisschop van Breda blikten we terug op dat eerste jaar. Deze brochure werd positief ontvangen, zodat we eind 2009 opnieuw een brochure maakten, die we 'Bestuursbrochure' noemden. Inmiddels was immers een bisdombestuur ingesteld met de verantwoordelijken voor onder meer de werkterreinen van pastoraat, economaat, kanselarij en communicatie.

Deze 'Bestuursbrochure 2010' is nu de derde in deze reeks. Ik hoop dat deze brochure uw goede belangstelling mag krijgen. Van onze kant informeren wij u graag.

Op het terrein van diaconie en de sociale leer van de Kerk werden verschillende initiatieven genomen. De Kerk is present in de samenleving, daar waar katholieken zich beroepsmatig of als vrijwilliger inzetten vanuit hun geloof. We denken heel concreet aan de zorg, het onderwijs, de politiek. We denken ook aan de gezinnen, waarin kinderen worden opgevoed in leven en geloof als 'huiskerk'. We willen deze bezielde inzet van zeer vele mensen zien, erkennen en bemoedigen. En we zoeken deze maatschappelijke inzet te verdiepen en te versterken, en goede impulsen te geven door hem in verband te brengen met de sociale leer van de Kerk.

Ook presenteerden wij het project: 'Sacramenten: Tekens van de levende Heer'. De sacramenten zijn een paasgeschenk van de levende Heer aan de Kerk: 'de apostelen trokken uit om overal te prediken, en de Heer werkte met hen mee en schonk kracht aan hun woord door de tekenen die hen vergezelden' (Mc. 16, 20). Zo kunnen wij, gevoed door de sacramenten en in verbondenheid met de Heer, daadwerkelijk zijn instrument zijn en bijdragen aan de bouw van een stad voor de mens die meer humaan is, omdat hij meer de vorm aanneemt van het koninkrijk van God (Compendium van de sociale leer van de Kerk nr. 63).

+ J.H.J. van den Hende
Bisschop van Breda
November 2010

Seksueel misbruik in katholieke instellingen

In het voorjaar 2010 kwam een stroom berichten op gang over seksueel misbruik in katholieke instellingen. De Nederlandse bisschoppen en de Konferentie van Nederlandse Religieuzen (KNR) deden daarop op 9 maart een gezamenlijke verklaring uitgaan. Zij gaven aan: “De bisschoppen zijn, evenals de bestuurders van de KNR, diep geraakt door de aangrijpende verhalen van seksueel misbruik die dezer dagen naar boven gekomen zijn. [...] Iedere vorm van seksueel misbruik dient krachtig veroordeeld te worden omdat het haaks staat op het Evangelie en de waardigheid van de menselijke persoon. Het is een pijnlijke constatering en een te belijden zonde dat het aan zorgvuldige omgang met kinderen en jongeren met name halverwege de vorige eeuw bij een aantal priesters en religieuzen heeft ontbroken.”

De bisschoppen en de religieuzen boden slachtoffers van misbruik binnen katholieke internaten hun diep gevoelde medeleven en excuses aan. Drs. W. J. Deetman werd gevraagd om een breed, extern en onafhankelijk onderzoek voor te bereiden. Op 7 mei 2010 presenteerde hij zijn advies voor een onderzoek, dat werd overgenomen door de bisschoppen en de KNR.

Het hele jaar door kwamen er nieuwe meldingen van seksueel misbruik, in de media en ook bij Hulp en Recht, waar mensen seksueel misbruik in de Katholieke Kerk kunnen melden of een klacht kunnen indienen. Hulp en Recht deed ook het aanbod om mensen in gesprek te brengen met de orde, de congregatie of het bisdom waar het gemelde misbruik destijds plaatsvond. Mensen die misbruik meldden bij Hulp en Recht konden hun melding ook doorgeven aan de onderzoekscommissie van de heer Deetman, om zo bij te dragen aan het onderzoek.

De kwestie van het seksueel misbruik hield en houdt velen binnen en buiten de Kerk terecht bezig. In het bisdom van Breda werd het onderwerp daarom vanaf maart 2010 diverse malen heel concreet besproken.

Op zaterdag 6 maart ontmoette bisschop Van den Hende verantwoordelijken van ordes en congregaties in het bisdom van Breda en de leden van het Diocesaan Religieuzen Beraad. Het gesprek vond plaats voorafgaand aan de bisschoppenvergadering van 9 maart, waar het onderwerp seksueel misbruik was geagendeerd. Op dinsdag 9 maart gaven de bisschoppen na overleg met de

Konferentie Nederlandse Religieuzen (KNR) de hierboven genoemde verklaring uit, waarin iedere vorm van seksueel misbruik krachtig werd veroordeeld als aantasting van de menselijke waardigheid.

Bisschop Van den Hende nodigde priesters, diakens en pastoraal werk(st)ers uit voor een bijeenkomst in het bisschopshuis op maandagavond 22 maart. Normaliter vinden er per jaar drie bijeenkomsten in het bisschopshuis plaats. Op deze extra bijeenkomst spraken de bisschop en vicaris-generaal Schoenmakers met de aanwezigen over de procedure van Hulp en Recht. In het verlengde van deze bijeenkomst nodigde de bisschop de emeriti van het bisdom uit voor een bijeenkomst in april.

Op vrijdag 26 maart sprak de bisschop met de Diocesane Pastorale Raad (DPR). Pastorale beroepskrachten werden gevraagd om bij de voorbede van Goede Vrijdag stil te staan bij de schade die seksueel misbruik aanricht. Daarvoor thematiseerde de bisschop het misbruik in de homilie van de chrismanis.

In veel parochies werden gesprekken gevoerd naar aanleiding van de meldingen van seksueel misbruik. Parochianen en pastorale beroepskrachten waren geschokt en veroordeelden het misbruik. Op maandag 7 juni vond daarom een tweede bijeenkomst plaats met priesters, diakens en pastoraal werk(st)ers, waarop werd uitgewisseld over de bevindingen in de laatste periode.

Niet alleen via Hulp en Recht en de commissie Deetman hebben mensen misbruik gemeld. Ook via de media meldden mensen misbruik. In het bisdom van Breda kwam zo een zaak uit Terneuzen hernieuwd aan het licht. Het bisdom heeft daarop aan de media informatie ter beschikking gesteld en later doorgepubliceerd op de bisdomwebsite. De bisschop gaf een interview toen de vraag van een getuigenverhoor zich aandiende en beantwoordde vragen van de pers. Inmiddels is deze zaak onder de rechter. Daarom wordt niet meer gereageerd via de media.

De mens is beeld van God

Seksueel misbruik staat haaks op de waardigheid van de menselijke persoon. Het staat haaks op de zending en het getuigenis van de Kerk. De waardigheid van de mens is gegrond in de overtuiging dat de mens beeld van God is. De mens is geroepen om in relatie tot God en de naaste tot volle ontplooiing te komen.

Bij diverse nieuwe initiatieven verbindt het bisdom van Breda deze boodschap met de persoon van de heilige Antonius (12e-13e eeuw), de patroonheilige van de kathedraal in Breda. De heilige Antonius had in zijn tijd veel oog voor het leven en de ontplooiingskansen van individuele armen. Hij kwam voor hen op in zijn prediking én door zijn concrete voorbeeld. Antonius had ook zorg voor rijken en machtigen, namelijk dat zij door zijn prediking op hun beurt evenzeer oog zouden krijgen voor het leven van de kleinen en hen als mens, naar Gods beeld geschapen, zouden herkennen en erkennen.

Aan het einde van het evangelie van Matteus, zegt de Heer: “al wat gij gedaan hebt voor de geringsten van mijn broeders hebt ge voor Mij gedaan” (Mt. 25, 40). De bijbelse grondslag van de diaconale opdracht is dat een mens met honger of dorst, een vreemdeling, een naakte of gevangene, een mens is geschapen naar Gods beeld.

Omdat een mens ook zijn talenten ontvangen heeft van God, komt een mens in zijn waardigheid het best tot ontplooiing wanneer hij of zij ze in dienst stelt van de Heer en de medemens, tot opbouw en ondersteuning. Jezus zelf heeft immers ons leven gedeeld bij zijn menswording en is naast ons komen staan, het meest nog als broeder van de mens in nood, de kleine en de arme.

Antoniushuis en Antoniusacademie

Sinds 29 augustus 2010 is de heilige Antonius ook patroon van het Antoniushuis. Het Antoniushuis is een nieuw studie-, woon- en vormingshuis voor priesterstudenten van het bisdom van Breda. Bij de start van het Antoniushuis had bisschop Van den Hende samen met rector Schnell een ontmoeting met de vier Bredase priesterstudenten. De bisschop hield een korte inleiding en riep de studenten op om de heilige Antonius als leidraad te nemen.

In september werd de heilige Antonius ook verbonden aan een nieuw initiatief, waarmee het bisdom aandacht vraagt voor de sociale leer van de Kerk: de Antoniusacademie. De Antoniusacademie is een forum waar mensen uit Kerk en samenleving op uitnodiging van de bisschop bij elkaar komen om een thema uit de sociale leer van de Kerk nader uit te werken en uit te dragen. De eerste Antoniusacademie vond plaats op 25 september 2010 in de ontmoetingsruimte van de H. Antoniuskathedraal in Breda. De bijeenkomst stond in het teken van zorg om

de toekomst van de jeugd. In drie inleidingen en het daaropvolgende gesprek werd op het onderwerp gereflecteerd vanuit de politiek, het onderwijs en de Kerk.

In de herfstvakantie 2011 (22-29 oktober) zal de bisdombedevaart naar Assisi heel speciaal vanwege Antonius ook Padua aandoen.

Diaconale werkbezoeken

Op initiatief van de bisschop vonden in 2010 drie diaconale werkbezoeken plaats. Met een diaconaal werkbezoek informeren de bisschop en de bisdomstaf zich op locatie over een problematiek of een sociaal vraagstuk en gaan daarover in gesprek, mede vanuit de sociale leer van de Kerk. Voor de diaconale werkbezoeken nodigt het bisdom tevens direct betrokken mensen uit de parochies en het maatschappelijk middenveld uit.

Op vrijdag 22 januari 2010 werd een werkbezoek gebracht aan de Voedselbank in Roosendaal. Op vrijdag 25 juni werd de SO/VO Liduinaschool voor ZML in Breda bezocht. Dit is een school voor kinderen in de leeftijd van 4 tot 20 jaar met een verstandelijke en/of een lichamelijke beperking. Op vrijdag 5 november 2010 bracht de bisdomstaf een bezoek aan zorgcentrum De Wijngaerd te Made.

Geloofsgesprekken op tv: sociale leer van de Kerk

In 2011 zullen de geloofsgesprekken vanuit Breda, die op televisie worden uitgezonden, in het teken staan van de sociale leer van de Kerk. De geloofsgesprekken worden uitgezonden voorafgaand aan de eucharistieviering op Nederland 2 en kunnen daarna worden bekeken via de website van Katholiek Nederland.

Kadervorming

Het bisdom wil de inzet van katholieken voor Kerk en samenleving verdiepen en versterken. Daartoe worden sinds enige tijd kadercursussen ontwikkeld en gegeven. De kadercursussen rouleren door de drie dekenaten. In 2009 startten in dekenaat De Baronie de kadercursus liturgie en de kadercursus kerkmuziek. In 2010 werden deze twee kadercursussen gegeven in dekenaat Het Markiezaat en in 2011 in het dekenaat Zeeland. De kadercursus catechese startte in 2010, opnieuw in het meest oostelijke dekenaat. Een kadercursus diaconie en sociale leer is in voorbereiding. In de Programmagids is voor 2011 opnieuw het diocesane aanbod samengebracht.

Bovendonk: centrum voor opleiding en vorming

Het centrum Bovendonk groeit steeds meer uit tot diocesaan centrum voor vorming en toerusting. Op Bovendonk is de Priester- en diakenopleiding Bovendonk gevestigd evenals het Conferentiecentrum Bovendonk. Op de opleiding Bovendonk ontvangen priester- en diakenkandidaten hun opleiding. Bovendonk heeft als centrum van opleiding en vorming oude wortels. Op Bovendonk was het grootseminarie gevestigd voor de opleiding van priesters. Dit grootseminarie werd gesloten in 1967. In 1983 startte onder bisschop Ernst de priesteropleiding voor mannen op latere leeftijd. Bovendonk en priesteropleiding horen bij elkaar.

Het bisdom maakt ook gebruik van de locatie voor de toeleiding van mensen die als priester, diaken of pastoraal werk(st)er in het bisdom willen gaan werken ('Frenckenprogramma') en de navorming (VPV-dagen) van pastorale beroepskrachten. Deze activiteiten op Bovendonk komen samen onder de noemer 'opleiding en vorming'.

Investeringen in het gebouw zijn nodig. De afgelopen periode werden de studieruimtes van de opleiding opgeknapt. Dit werd mede mogelijk gemaakt door giften van oud-studenten. Ook hopen het bisdom en de opleiding Bovendonk nog een grote zolderruimte geschikt te maken voor gebruik door grotere groepen (60 à 100 mensen). De locatie Bovendonk kan zo nog intensiever worden gebruikt als opleidingscentrum van het bisdom.

Bovendonk is rijksmonument en er is voortdurende zorg nodig voor het onderhoud van het pand. Eind 2010 startten de werkzaamheden aan de ruim 85-jarige seminariekapel, die aan een restauratie toe is. De totale begroting van de restauratiekosten bedraagt € 1,8 miljoen. Door de provinciale overheid werd een subsidie toegekend van ruim € 1 miljoen. Met derden probeert het bisdom het nog uitstaande bedrag bijeen te brengen.

Geloof en leven

Degene die het gebouw Bovendonk binnengaat, leest boven de ingang 'pax intransibus': vrede aan degenen die binnenkomen. Bij het naar buiten gaan is een andere tekst zichtbaar, namelijk 'salus exeuntibus': heil aan degenen die naar buiten gaan. Hiermee wordt de vrede van Christus aangezegd bij binnenkomst, terwijl bij

het weggaan wordt gezegd dat de Heer je niet in de steek laat wanneer je je weg vervolgt in het leven van alledag.

In dat dagelijkse leven krijgt geloof op vele wijzen handen en voeten, op het werk, in het gezin, in vrijwilligerswerk. Heel concreet heeft het bisdom het project 'Diaconale stad Roosendaal' geïnitieerd, waar geïnspireerd door de Egidiusbeweging, gebed en sociale inzet worden gecombineerd, en waar jonge mensen via een maatschappelijke stage worden betrokken bij de dienst aan de naaste (het bezoeken van ouderen). De diaconale stad Roosendaal krijgt vorm in samenwerking van het bisdom en de parochies in de stad Roosendaal.

Dezelfde verbinding van gebed en sociale inzet kwam nadrukkelijk aan bod in de vastenestafette die het bisdom organiseerde in de Veertigdagentijd van 2010 (17 februari - 4 april) speciaal vanwege vijftig jaar Bisschoppelijke Vastenactie. In de vastenestafette stond telkens één dag op een andere plek in het bisdom het vasten centraal. De vastenestafette vestigde de aandacht op gebed, dienst aan de naaste, leven vanuit het gedoopte bestaan, het houden van een vastenmaaltijd en het project in Malawi van 2010. Het bisdommagazine 'Op weg naar Pasen' ging vanwege de vastenestafette over vasten, gebed, dienst aan de naaste. Het idee voor een vastenestafette werd voor 2011 landelijk overgenomen.

Sacramenten

Voor een hernieuwde verdieping van de kennis en de beleving van de sacramenten verschenen in augustus 2010 een bisdommagazine en geloofsboekjes over de zeven sacramenten. Sacramenten zijn de werkzame tekens van de levende Heer. Wat zichtbaar was in onze Verlosser is overgegaan in zijn sacramenten. In de vieringen van de sacramenten ontmoeten wij Jezus zelf. De geloofsgesprekken op tv voorafgaand aan de uitzending van de eucharistieviering uit Halsteren, stonden in 2010 in het teken van de sacramenten. Middels een poster voor parochies werd een 'Week van de sacramenten' aangekondigd (26 september - 2 oktober 2011). Het bisdom organiseert in deze week diverse activiteiten en parochies worden uitgenodigd daar met eigen activiteiten bij aan te sluiten.

De momenten dat mensen om een sacrament vragen zijn bijzondere gelegenheden, waarbij de parochie mensen persoonlijk nabij kan zijn, en daarna ook nabij mag

blijven. Jaarlijks ontvangen in het bisdom van Breda ruim 2.000 kinderen en volwassenen het doopsel, ongeveer 3.000 de eerste communie en bijna 2.000 het vormsel. Rond het doopsel, de eerste communie en het vormsel hebben parochies contact met vele mensen, ook met parochianen die geen regelmatige bezoeker zijn van vieringen. Daarom maakte het bisdom speciaal vanwege het project over de sacramenten 'Tekens van de levende Heer' certificaten voor parochies voor het doopsel, de eerste communie en het vormsel. De certificaten markeren het bijzondere moment van het ontvangen van het sacrament en zijn een tastbare herinnering. Op 13 september 2010 vond een bijeenkomst in het bisschopshuis plaats voor pastorale beroepskrachten over sacramentencatechese in de parochies.

Speciaal voor vormelingen in het bisdom werd een nieuwe vormselmis gecomponeerd, de 'Mis van de heilige Geest'. De bisschop en de medewerkers van de pastorale dienstverlening voor liturgie en kerkmuziek namen het initiatief tot deze compositie. De mis werd gecomponeerd door de kerkmusicus Frans Bullens. Op vrijdagavond 28 mei werd de vormselcompositie gepresenteerd in de parochiekerk H. Maria Hemelvaart te Raamsdonksveer. Bisschop Van den Hende nam het eerste exemplaar van de 'Mis van de heilige Geest' in ontvangst. De vormselcompositie is een investering in de jonge generatie in de Kerk. De 'Mis van de heilige Geest' wil bijdragen aan de vernieuwing van de kerkmuziek in vormselvieringen. De compositie bestaat uit een nieuwe toonzetting van de vaste gezangen in de viering van de eucharistie: Heer ontferm U, Eer aan God, Heilig, en Lam Gods. Op 9 oktober 2010 werd in Oudenbosch een zangdag georganiseerd rond de 'Mis van de heilige Geest'.

Wereldjongerendagen en bisdombedevaart

De Kerk wordt steeds uitgedaagd om mensen te bereiken en bij de Kerk te betrekken, en om mensen die kerkbetrokken zijn verder in te leiden in het geloof. De vraag van mensen om de sacramenten te ontvangen bieden hiervoor goede gelegenheid. Het bisdom hoopt ook dat goede impulsen uit zullen gaan van de twee bedevaarten die in 2011 plaatsvinden: in de zomer de Wereldjongerendagen in Madrid (augustus 2011) en in de herfstvakantie de bisdombedevaart naar Assisi en Padua (22-29 oktober 2011).

Via onder meer bezoeken aan scholen worden jongeren geïnformeerd over de Wereldjongerendagen (wjv). Via maandelijkse wjd-jongerenvieringen in parochies

in het bisdom worden jongeren ondertussen voorbereid op de wjd. De bisschop is celebrant in deze vieringen en daarna gespreksgenoot van de jongeren in een aansluitende ontmoeting. Door de diocesane wjd-reis te combineren met vieringen in parochies worden twee sporen ontwikkeld: versterking van het jongerenpastoraat in de parochies en versterking van het diocesane jongerenpastoraat.

Het internationale thema van de wjd ('Geworteld en opgebouwd in Jezus Christus, standvastig in het geloof') werd in het bisdom vertaald naar vriendschap met Christus. Vriendschap met Christus houdt ook in: vriendschap met de armen en vriendschap met elkaar. De speciale website www.wydfriends.nl en de daarbij horende vriendschapspolsbandjes vestigen de aandacht op deze boodschap. Bij de fondswerving voor de reis worden de jongeren uitgenodigd hun vriendschap met de armen concreet vorm te geven door een percentage te bestemmen voor een goed doel.

Het thema van de bisdombedevaart naar Assisi en Padua is 'Wat wilt Gij dat ik doe?' Dit thema wordt uitgewerkt aan de hand van het geloofsgetuigenis van de heilige Franciscus, de heilige Clara en de heilige Antonius. Concreet startte de voorbereiding op de bisdombedevaart op 28, 29 en 30 september 2010. Op deze dagen organiseerde het bisdom in de Michaëlkerk in Breda-Oost drie middagbijeenkomsten over vriendschap met de armen (de zending van Franciscus), vriendschap met Christus (van Franciscus en Clara), vriendschap met elkaar (broederschap/zusterschap). Zo startte ruim een jaar voorafgaand aan de bedevaart de inhoudelijke voorbereiding.

In november 2010 verscheen een bisdommagazine vanwege deze twee bedevaarten in 2011. Van bisdomzijde zal de voorbereiding bijvoorbeeld ook vorm krijgen via materiaal dat wordt ontwikkeld voor de vastenestafette in de Veertigdagentijd op weg naar Pasen. Parochies zijn van harte uitgenodigd zich met inhoudelijke activiteiten aan te sluiten, deelnemers te werven, en een 'thuisprogramma' aan te bieden rond de bedevaart voor de thuisblijvers in de parochies.

Aan de bisdombedevaart en de Bredase wjd-reis ligt dezelfde Bijbeltekst ten grondslag: Joh. 15, 12-17. "Dit is mijn gebod, dat gij elkaar liefhebt, zoals Ik u heb liefgehad. Geen groter liefde kan iemand hebben dan deze, dat hij zijn leven geeft voor zijn vrienden. Gij zijt mijn vrienden, als gij doet wat Ik u gebied. Ik noem u

geen dienaars meer, want de dienaar weet niet wat zijn heer doet, maar u heb Ik vrienden genoemd, want Ik heb u alles meegedeeld wat Ik van de Vader heb gehoord. Niet gij hebt Mij uitgekozen, maar Ik u en Ik heb u de taak gegeven op tocht te gaan en vruchten voort te brengen die blijvend mogen zijn. Dan zal de Vader u geven al wat gij Hem in mijn Naam vraagt. Dit is mijn gebod, dat gij elkaar liefhebt.”

Roeping

Het bisdom van Breda heeft vier priesterstudenten en twee diakenstudenten. Eén priesterstudent woont in het Antoniushuis (zie hiervoor). De overige priesterstudenten en de diakenstudenten studeren aan Bovendonk. De bisschop viert in de regel op de zaterdagochtend van de lesweekenden de eucharistie met de studenten en de staf van de opleiding Bovendonk.

De seminaristen van het bisdom van Breda nemen deel aan de jaarlijkse diocesane retraite voor priesters en diakens. Bisschop Van den Hende ontmoette hen op 23 juni bij hun retraite.

Op roepingenzondag 25 april 2010 kwam de ‘gebedskring roepingen bisdom van Breda’ voor het eerst bij elkaar in de H. Antoniuskathedraal. Tijdens een vesper werd gebeden om roepingen tot het priesterschap, diaconaat en het religieuze leven. De tweede bijeenkomst van de gebedskring vindt plaats op 12 december 2010 in de kathedraal.

In het kader van de uitzendingen van geloofsgesprekken op tv werd op 15 augustus een geloofsgesprek met bisschop Van den Hende uitgezonden over het priesterschap en het sacrament van de wijding. Het laatste gesprek in de serie van 2010 (uitzending op 28 november) bestond uit een interview met rector Schnell over roeping en de opleiding van priesters en diakens. Rector drs. Norbert Schnell trad op 1 januari 2010 aan als rector van de opleiding Bovendonk.

Op Bovendonk vond op 17 april 2010 een informatiedag plaats voor mannen die priester of diaken willen worden. Acht belangstellenden namen deel aan de dag. In de ochtend gingen de deelnemers in gesprek met bisschop Van den Hende en rector Norbert Schnell over roeping en geroepen worden en in de middag werd er informatie gegeven over de opleiding. In 2011 vindt de informatiedag plaats op zaterdag 7 mei.

De Priester- en diakenopleiding Bovendonk startte het studiejaar 2010-2011 op 27 augustus 2010 met 23 studenten. Vijf van hen zitten in het eerste jaar.

Op www.bovendonk-opleidingen.nl ging in juni een nieuwe site online voor de Priester- en diakenopleiding Bovendonk. Op de site wordt ook informatie gegeven over het bisdom van Breda, het rijksmonumentale pand Bovendonk en het Conferentiecentrum Bovendonk.

Bij gelegenheid van het 25-jarige jubileum van Bovendonk startte het bisdom in 2008 een roepingcampagne 'Ik antwoord op wat U in mijn hart hebt gelegd'. Op de website www.roeping.nu spreken priesters en diakens en de bisschop van Breda in video-interviews over hun roeping. Elk jaar staat roepingenzondag in het teken van de roeping tot priester, diaken of religieus.

Iedere mens is geroepen om zijn of haar leven af te stemmen op God. Mensen mogen zich geroepen weten om 'ja' te zeggen op wat God in hun hart heeft gelegd (Catechismus van de Katholieke Kerk, art. 27). Het bisdom hoopt dat steeds nieuwe mensen hun talenten in willen zetten uit liefde voor God en de naaste.

Het thema 'roeping' keert terug in diverse activiteiten en uitingen van het bisdom, zoals de bisdombedevaart en de wjd. Dit geldt ook voor de aandacht die het bisdom vraagt voor de sacramenten. En het geldt voor de inhoudelijke diaconale impulsen die het bisdom geeft, waarbij mensen worden aangespoord de talenten die ze ontvangen hebben in te zetten uit liefde voor God en de naaste. In het voorjaar 2010 verscheen de interviewbrochure 'Aanzetten tot geloof: Getuigenissen vanuit het hart'. Hierin spreken zes verschillende mensen, jong en oud, religieus en leek, over hun van God gekregen roeping. De brochures werden aan alle parochies toegezonden.

Het bisdombestuur moest het Fakkelpject (de voorgenomen voortzetting ervan voor de periode 2010-2012) ombuigen tot een Fakkelgesprek, omdat de externe financiering voor het vervolg van het Fakkelpject uitbleef. Voor een Fakkelgesprek kunnen mensen terecht bij het hoofd pastorale dienstverlening, die samen met de dienst opleiding en vorming kan doorverwijzen voor een gesprek naar een begeleider in een parochie, bij de religieuzen, in het onderwijs of de zorg. Deelnemers kunnen ook uitgenodigd worden voor (vervolg)activiteiten die het bisdom organiseert.

‘In de duizend gezichten van Uw volk’

De jaren 2010 en 2011 staan voor het bisdombestuur voor een belangrijk deel in het teken van de gesprekken met de parochies uit de 21 samenwerkingsverbanden. Op 26 oktober 2010 vond het eerste gesprek plaats. Elk parochieel samenwerkingsverband heeft een gesprek met het bisdombestuur, nadat de parochies in het samenwerkingsverband de kwantitatieve inventarisatie en de kwaliteitstoets hebben gemaakt. De gesprekken gaan over beleidsdoelen op de zes beleidsterreinen, over kwalitatieve impulsen voor de parochies en over samenvoeging van parochies. Met deze gesprekken wordt het beleidstraject ‘In de duizend gezichten van Uw volk’ afgerond. Uiteraard zal de implementatie van de afspraken die parochies en bisdombestuur maken daarna nog tijd vragen.

De gesprekken worden geopend met een woord van welkom en een voorstelronde. Daarna geeft de diocesane projectleider een presentatie op hoofdlijnen, op basis van de door de parochie aangereikte kwantitatieve gegevens en de kwaliteitstoets. De delegatie van de parochie wordt uitgenodigd kort te reageren op de gegevens uit de presentatie. De conclusies aangaande de verdergaande samenwerking binnen het parochiële samenwerkingsverband, die uit het gesprek daarna voortkomen, worden ter vergadering samengevat en het samenwerkingsverband toegezonden.

Quickscan kerkgebouwen

Voor de gesprekken van het bisdombestuur en de samenwerkingsverbanden van parochies is ook de stand van zaken rond de kerkgebouwen van belang. Geweten moet worden wat elke parochie aan financiën en onroerend goed inbrengt in een samenwerking. Met externe financiering is het bisdom er in geslaagd om voor de kerkgebouwen van parochies een quickscan uit te kunnen laten voeren. Deze wordt uitgevoerd door een extern adviesbureau. De quickscan leidt tot een reële kijk op het onderhoud van de gebouwen en de financiën die daarbij nodig zijn. Hij brengt de geschatte instandhoudingskosten in kaart voor de komende 10-20-30 jaar. De quickscan wordt gefaseerd uitgevoerd per samenwerkingsverband.

Benoemingenprotocol

Sinds 2009 wordt gewerkt met een nieuw benoemingenprotocol bij vacatures voor priesters, diakens en pastoraal werk(st)ers, teamassistenten en pastorale projectmedewerkers in de parochies in het bisdom. Zo worden nu bisdombreed

bij een nieuwe benoeming de volgende stappen gezet: het bepalen van de vacature, het zoeken en benaderen van een kandidaat, kennismakingsgesprekken met de parochie(s), afwikkeling van de benoeming, installatie of presentatie in de parochie. De beleidsnota 'In de duizend gezichten van Uw volk' kondigde dit meer directieve beleid aan om pastorale teams te vormen van vier pastorale beroepskrachten, waarin de diverse ambten en functies zijn vertegenwoordigd. Vorming van teams bestaande uit een priester, zo mogelijk een diaken, en pastoraal werk(st)ers, en de financiering daarvan op langere termijn, vragen om een sterke en heldere regiefunctie van de bisdomleiding.

Diocesane nieuwsbrieven

Veel werkzaamheden op het bisdomkantoor zijn gerelateerd aan de parochies. Het econoom keurt begrotingen en jaarrekeningen goed, er worden door de bisschop benoemingen gedaan, er wordt gesproken met de parochiële samenwerkingsverbanden. Per brief, e-mail, via de website en het bisdommagazine wordt gecommuniceerd. De afgelopen periode is daarnaast een concept voor een serie gedrukte nieuwsbrieven ontwikkeld, die worden ingezet voor onder meer de relaties in het onderwijs en de zorg, en de relaties van Bovendonk. De nieuwsbrieven krijgen titels als 'Geloof en zorg', 'Geloof en onderwijs'. Ook wordt voorzien in een nieuwsbrief 'Geloof en diaconie' speciaal vanwege de diocesane diaconale projecten teneinde de (inter)parochiële caritas instellingen goed te informeren.

Ontwikkeling projectorganisatie

De bisdomorganisatie ontwikkelt zich als projectorganisatie. In afgebakende projecten worden de doelstelling, doelgroep, tijdspanne en eindresultaat geformuleerd. De (externe) financiering kan daar op worden afgestemd. Hiervoor werken in de projectencommissie van het bisdom de pastorale dienstverlening en de zakelijke dienstverlening samen.

In en rond projecten werken diverse diensten en medewerkers samen, bijvoorbeeld in het kader van de sociale leer van de Kerk. Naast de genoemde geloofsgesprekken op tv wordt onder meer een bisdommagazine gemaakt over de sociale leer. Er worden aanschaffen gedaan voor de bibliotheek van het bisdom, waarna er een bijeenkomst in het bisschophuis plaats zal vinden voor pastorale beroepskrachten. Er worden bijpraatavonden ter toerusting gehouden over de sociale leer van de Kerk voor

besturen van Parochiële Caritasinstellingen. Ook worden bijeenkomsten van de Antoniusacademie georganiseerd evenals diaconale werkbezoeken van de bisschop en zijn staf.

Ook bij het project van de Wereldjongerendagen zijn diverse diensten en medewerkers betrokken. Van de voorbereidende wjd-coördinatiegroep zijn naast de jongerenwerker en jongeren ook lid: het hoofd pastorale dienstverlening, de bisschoppelijk gedelegeerde voor het onderwijs, de communicatieregisseur. De projectmatige manier van werken biedt rond de wjd bovendien goede kansen voor externe financiering.

Binnen het bisdomkantoor vonden het afgelopen jaar een aantal personeelsmutaties plaats.

Mevrouw drs. Annemiek Waij werd per 1 januari 2010 benoemd tot benoemingenfunctionaris voor het parochiepastoraat (0,5 fte). Zij is als benoemingenfunctionaris vanuit het bisdom het aanspreekpunt voor benoemingen 'pastoraal personeel' in parochies.

De heer drs. Bob van Geffen is met ingang van 1 januari 2010 door de bisschop benoemd tot bisschoppelijk gedelegeerde voor het categoriaal pastoraat (0,6 fte). Hij combineert deze aanstelling met een studieopdracht filosofie aan de Faculteit Katholieke Theologie (FKT).

Mevrouw Hanneke Oomen is per 1 januari 2010 toegevoegd aan de pastorale dienstverlening om het werkverband Kerk in de samenleving organisatorisch te ondersteunen (0,4 fte). Daarnaast is zij sinds 1 oktober 2010 secretariaal medewerkster voor het benoemingenpastoraat van het bisdom (0,6 fte). Zij volgt hiermee mevrouw Lia Wagemakers op die per 1 oktober 2010 met prepensioen ging.

Per 1 januari is drs. Norbert Schnell, priester van het aartsbisdom Utrecht, benoemd als rector van de Priester- en diakenopleiding Bovendonk. Hij is tevens hoofd van de dienst opleiding en vorming (dov). Ook is hij voor het bisdom van Breda aanspreekpunt voor mannen die priester willen worden. Zijn aanstelling bedraagt 0,5 fte. Norbert Schnell is daarnaast werkzaam in het parochiepastoraat. Hij is pastoor van de parochies Sint Willebrord, Rucphen, Schijf, Sprundel en Zegge.

De heer Wim Tobé, diaken van het bisdom van Breda, werd per 1 februari 2010 aangesteld voor de ondersteuning van de (inter)parochiële caritas instellingen in het bisdom (0,5 fte).

Mevrouw Femke Timmermans MscBA volgde per 1 maart 2010 de heer drs. Marc Bollerman op als diocesane jongerenwerker (0,5 fte). Marc Bollerman aanvaardde een functie als beleidsmedewerker jeugd en jongeren voor de Nederlandse bisschoppenconferentie en als pastoraal werker in de regio Dongemond.

De heer Vincent de Cort startte per 12 april in de functie van bouwkundig medewerker (1,0 fte). Hij volgde daarmee de heer Walter Vos op die per 1 juli 2010 met pensioen ging.

Per 1 mei 2010 startte drs. Eveline van Ommering als projectmedewerker (0,5 fte) van het project 'De heilige Schrift verbeelden'. Dit is een tweejarig project van het bisdom van Breda ter versterking van het pastoraat voor met name jongere generaties in de parochies.

De heer Hubert Janssen werd per 1 september 2010 aangesteld als diocesaan missiesecretaris (0,4 fte). Hij neemt daarmee de portefeuille over die de heer drs. Benedict Laval tijdelijk waarnam na het vertrek van drs. John Mersel. Benedict Laval kreeg de portefeuille ondersteuning diaconie in parochies als nieuwe taak.

Mr. Steven de Koning, priester van het bisdom van Breda, is per 1 oktober 2010 aangesteld als vice-kanselier (0,5 fte). Hij ondersteunt mgr. drs. Harry Lommers in zijn werk als kanselier.

Mevrouw drs. Leny van der Heijden volgde per 1 oktober 2010 de heer drs. Hein Paulissen op als hoofd officialaat. Hein Paulissen nam afscheid om een functie te aanvaarden als pastoraal werker voor de parochies in de regio Steenberg. Zr. Gertrude Boenders, administratief medewerkster (notaria) bij het officialaat, nam eveneens afscheid. Leny van der Heijden vervult tevens een taak aan de kerkelijke rechtbank van het Aartsbisdom Utrecht.

De heer drs. Henk Kampert ging per 1 december 2010 met pensioen, na vele jaren gewerkt te hebben op de werkerreinen diaconie en arbeidspastoraat.

Bezoeken en voordrachten van bisschop Van den Hende

Oktober 2009

- 1 oktober: Dieslezing Convict Vronesteyn te Voorburg
2 oktober: Aanwezig bij concert Nederlands Bachensemble in de H. Antoniuskathedraal te Breda
3 oktober: Bijeenkomst Dekenaar Het Markiezaat
4 oktober: Lezing bij programma rond het Zonnelied van St. Franciscus in Gilze
7 oktober: Marialof met bejaarden in Zorginstelling St. Lucia te Breda
8 oktober: Aanwezig bij boekpresentatie bij de franciscanessen van de H. Elisabeth te Breda
9 oktober: Aanwezig bij concert van dhr. J. Ivens te Hulst vanwege 60-jarig jubileum als organist met uitreiking van pauselijke onderscheiding
11 oktober: Eucharistieviering met veteranen in de H. Antoniuskathedraal in Breda
11 oktober: aanwezig bij jubileumconcert Breda's Mannenkoor in Chassétheater in Breda
19 oktober: Aanwezig bij presentatie boek over 150 jaar kerk te Ovezande
20 oktober: Emeritidag te Hoeven
27 oktober: Inzegening altaar pastoor Hellemonskapel in de HH. Agatha en Barbarabasiliek in Oudenbosch

November 2009

- 7 november: Presentatie stripboek over zr. Marie-Adolphine te Ossendrecht
8 november: Diakenwijding Egbert Bornhijm in de H. Quirinuskerk te Halsteren
8 november: Hoofdcelebrant en predikant in eucharistieviering op Katholieke Jongerendag in 's-Hertogenbosch
11 november: Bijeenkomst met vormelingen van Bavel-Ulvenhout in parochiecentrum Bavel-Ulvenhout
12 november: Allerheiligenberaad in norbertinessenprijorij Catharinadal in Oosterhout
13 /17 nov.: Verblijf in Rome vanwege de afsluiting van de restauratie van de Friezenkerk
18 november: Diocesane slotbijeenkomst Introductie cursus Nieuwe Bestuursleden
21 november: Deelname aan debat 'God, so what?' georganiseerd door de Johannesacademie te Utrecht
22 november: Eucharistieviering in verband met 175-jarig bestaan van het Bartholomeuskoor te Zevenbergen
23 november: Jaarlijkse contactavond parochiebesturen van het dekenaat De Baronie
27 november: Aanwezig op FKT-publieksdag te Utrecht
29 november: Wijding van de H. Michaelkerk te Breda-Oost

Bezoeken en voordrachten van bisschop Van den Hende

December 2009

- 1 december: Eucharistieviering bij gelegenheid van het jubileum van de zrs. Franciscanessen van Charitas te Roosendaal
- 3 december: Lezing voor priesters in het bisdom Roermond
- 11 december: DPR in Ossendrecht
- 14 december: Bijeenkomst met CDA-kamerleden uit Noord-Brabant in bisschopshuis
- 20 december: 'Lessons and carols' in de Grote Kerk van Breda

Januari 2010

- 2 januari: Eucharistieviering in Langeweg vanwege 100-jarig jubileum van het dorp
- 4 januari: Willibrordlezing op de Tiltenberg (Vogelenzang) over de bisschoppensynode over het Woord van God (2008)
- 6 januari: Deelname aan impulsbijeenkomst van de Vastenestafette te Roosendaal
- 11 januari: Nieuwjaarsbijeenkomst dekenaat Het Markiezaat
- 14 januari: Aanwezigheid bij de opening van de tentoonstelling 'Woord en wapen in dienst van de Nassaus' bij gelegenheid van 600-jarig bestaan van de Grote Kerk
- 14 januari: Nieuwjaarsbijeenkomst dekenaat De Baronie
- 15 januari: Presentatie diocesane cijfers Caritas
- 15 januari: Nieuwjaarsbijeenkomst dekenaat Zeeland
- 16 januari: Aanwezig bij kloosterweekend voor onderwijsgeevenden in Weelde
- 17 januari: Aanwezig bij slotconcert van het projectkoor van de Friezenkerk in de Hartebrugkerk te Leiden
- 18 januari: Bezoek aan fractie CDA te Den Haag met de Bisschoppenconferentie
- 22 januari: Diaconaal werkbezoek aan de Voedselbank in Roosendaal
- 23 januari: Priesterwijding Steven de Koning in de H. Anthoniuskathedraal in Breda
- 25 januari: Deelname aan ontmoeting vertegenwoordigers religies en koningin te Utrecht
- 31 januari: Uitreiking pauselijke onderscheiding tijdens eucharistieviering in Zierikzee

Februari 2010

- 2 februari: Deelname aan studiemiddag bisdomraad over KASKI-kerncijfers
- 8 februari: Lezing over de spiritualiteit van de Veertigdagentijd op de bisschopshuisbijeenkomst 'Met het oog op de vasten'
- 12 februari: Bijwonen afscheidscollege prof. dr. C. Waaijman o.carm. aan de Radbouduniversiteit te Nijmegen
- 13 februari: Bisschopswijding hulpbisschop Woorts en hulpbisschop Hoogenboom te Utrecht
- 17 februari: Eucharistieviering en opening vastenestafette met toespraak in kathedraal te Breda

- 18 februari: Aanwezig bij voorstelling Kisikids in St. Paulusabdij te Oosterhout (Chemin Neuf), eerste dag van de vastenestafette in de Veertigdagentijd
- 23 februari: Lezing op Zeldernust-Steelantcollege te Terneuzen over de katholieke sociale leer en de economische crisis
- 24 februari: Vastenestafette met maaltijd in Bergen op Zoom

Maart 2010

- 3 maart: Diocesaan symposium bisdomkantoor i.v.m. afscheid P. de Maat als contactpersoon christendom-jodendom
- 10 maart: Deelname oecumenische vesperviering in de Lucaskerk te Breda
- 12 maart: Eucharistieviering bij Chemin Neuf te Oosterhout i.v.m. bezoek SRKK aan de abdij
- 21 maart: Eucharistieviering tot intentie van overleden bisschoppen van Breda, H. Anthoniuskathedraal Breda
- 26 maart: Diocesane Pastorale Raad
- 28 maart: Jongerenviering in verband met Wereldjongerendagen, Breda
- 31 maart: Chrismamis in de St. Martinuskerk te Princenhage

April 2010

- 5 april: Deelname aan bedevaart naar Hakendover en celebreren van eucharistieviering
- 8 april: Deelname aan avond voor docenten en directeurs onderwijs, bisdomkantoor Breda
- 17 april: Informatiedag Priester- en diakenopleiding Bovendonk
- 18 april: Deelname aan eucharistieviering bij de verjaardag van de Pauskeuze, Den Haag
- 19 april: Dekenaatsbestuursvergadering
- 22 april: Receptie Apostolische Nuntiatuur i.v.m. verjaardag pauskeuze
- 25 april: Jongerenviering in de H. Michaëlkerk te Breda i.v.m. Wereldjongerendagen
- 25 april: Vesperviering bij gelegenheid van roepingenzondag in de kathedraal met start van de diocesane gebedskring roepingen
- 26 april: Bezoek aan seminarie Redemptoris Mater te Nieuwe Niedorp
- 26 april: Bisschopshuisbijeenkoms over roeping

Mei 2010

- 2 mei: Eucharistieviering bij gelegenheid van een jubileum in Teteringen, lid 80 jaar koorlid.
- 4 mei: Aanwezig bij Dodenherdenking Breda

Bezoeken en voordrachten van bisschop Van den Hende

- 6 mei: Voorzitten keuzekapittel bij franciscanessen van Dongen
16 mei: Mariaviering in de H. Lambertuskerk te Etten-Leur
18 mei: Deelname aan diakenkring te Roosendaal
19 mei: Kennismaking met vormelingen regio Steenberg
19 mei: Bezoek aan vormelingen Bethlehemparochie in Haagse Beemden
27 mei: Ontmoeting bisschoppen en bestuur UVT
28 mei: Presentatie vormselmis (Mis van de heilige Geest) te Raamsdonkveer
29 mei: Aanwezig bij de uitreiking van de Four Freedom Awards te Middelburg
30 mei: Jongerenviering in Heinkenszand in verband met de Wereldjongerendagen
31 mei: Eucharistieviering in Zegge vanwege einde van de meimaand en processie

Juni 2010

- 1 juni: Eucharistieviering bij ziekentriduüm te Moerdijk
2 juni: Vespers en lezing in de kathedraal te Breda aan de vooravond van Sacramentsdag
3 juni: Ontvangst pelgrims Camino, Santiago de la Compostella
3 juni: Deelname aan de Niervaertprocessie te Breda en celebreren eucharistieviering bij gelegenheid van Sacramentsdag in de H. Antoniuskathedraal
6 juni: Eucharistieviering in verband met het sacrament van de Niervaert in Klundert met deelname aan processie
6 juni: Bezoek aan Jongerenkorenfestival in Rijsbergen
13 juni: Eucharistieviering op Gildedag in Etten-Leur
13 juni: Bijwonen Lopend Vuurtje voor vormelingen, Roosendaal
14 juni: Eucharistieviering in de H. Laurentiuskerk te Breda bij bijeenkomst Poolse priesters
16 juni: Verzorgen bezinning in Ariënskonvikt in Utrecht
17 juni: Werkbezoek Campus Heyendaal te Nijmegen
18 juni: Bijeenkomst buurtvereniging bewoners Breda-Centrum in tuin bisschopshuis
23 juni: Bezoek aan diocesane retraite in Huijbergen voor priesters, diakens en seminaristen
25 juni: Deelname aan diaconaal werkbezoek aan speciaal onderwijs (Liduinashool te Breda)
26 juni: Deelname aan studiedag Diocesane commissie huwelijk en gezin met inleiding, Roosendaal
27 juni: Deelname aan Maria-Ommegang te Bergen op Zoom
30 juni: Prijsuitreiking aan winnaars kleurwedstrijd Actie Kerkbalans

Juli 2010

- 1 juli: Deelname aan de sluitingsbijeenkomst Ariënskonvikt te Utrecht
4 juli: Deelname aan de afsluiting van het studiejaar van de Priester- en diakenopleiding Bovendonk
4 juli: Jongerenviering te Hank in verband met de Wereldjongerendagen te Madrid
5 juli: Deelname aan de Nationale Priesterdag in verband met het Jaar van de Priesters in Den Bosch
9 juli: Diocesane Pastorale Raad te Ossendrecht
10 juli: Aanwezig bij de installatie van mgr. De Kesel als bisschop van Brugge
16 juli: Aanwezig bij begin van de Summerschool in Oosterhout (St. Paulusabdij)
18 juli: Eucharistieviering voor deelnemers aan Summerschool te Oosterhout met inleiding
24/31 juli: Romereis met vijftig studenten van verschillende universiteiten

Augustus 2010

- 15 augustus: Eucharistieviering op het hoogfeest van Maria Ten Hemelopneming, H.Quirinuskerk te Halsteren. Uitzending van de viering op televisie met voorafgaand uitzending geloofsgesprek over priesterschap en het sacrament van de wijding
18 augustus: Deelname aan de Virga-Jessefeesten te Hasselt
20 augustus: Voorzitten keuzekapittel franciscanessen van Oudenbosch
20 augustus: Eucharistieviering met Chemin Neuf te Oosterhout
22 augustus: Eucharistieviering bij Bernardusoctaaf in Ulicoten
22 augustus: Deelname aan de Kaarskensprocessie in Baarle-Hertog-Nassau
27 augustus: Eucharistieviering op de Priester- en diakenopleiding Bovendonk in verband met de opening van het studiejaar met de aanstelling van studenten tot lector en acoliet

September 2010

- 3 september: Aanwezig bij commando-overdracht op de Koninklijke Militaire Academie te Breda
4 september: Deelname aan bedevaart naar Banneux
5 september: Deelname aan Oosterhoutse-Bossche bedevaart naar Kevelaar
6 september: Deelname aan de opening van het academisch jaar aan de UVT in Tilburg
12 september: Jongerenviering in Terneuzen in verband met de Wereldjongerendagen te Madrid (2011)
13 september: Lezing op bischopshuisbijeenkomst 'Sacramenten: tekens van de Levende Heer'

Bezoeken en voordrachten van bisschop Van den Hende

- 15/20 sept.: Deelname aan de Lourdesbedevaart van NLZ
21 september: Deelname aan de bezinningsdag van parochiebestuur en pastoraal team van de Jeruzalemparochie te Breda
24 september: Lezing voor de Antoniusacademie te Breda
25 september: Oecumenische Slotviering Zeeuwse Kerkendag te Middelburg (preek)
26 september: Eucharistieviering bij gelegenheid 150-jarig bestaan parochie in Baarle-Nassau
28 september: Deelname aan bezinningsbijeenkomst over Franciscus in de H. Michaëlkerk te Breda in verband met de voorbereiding van de diocesane bedevaart naar Assisi en Padua (1)
29 september: Deelname aan bezinningsbijeenkomst over Franciscus (2)
30 september: Deelname aan bezinningsbijeenkomst over Franciscus (3)

Oktober 2010

- 1 oktober: Opening missiefototentoonstelling bij de zusters franciscanessen van Etten-Leur bij gelegenheid van hun 190-jarig jubileum
6 oktober: Deelname aan de Nobelaerdag te Etten-Leur
9 oktober: Deelname aan de diocesane zangdag in verband met de vormselcompositie 'Mis van de heilige Geest' te Oudenbosch
10 oktober: Eucharistieviering bij gelegenheid van het 350-jarig bestaan van de H. Willibrordus parochie te Teteringen
11 oktober: Bijeenkomst pastorale beroepskrachten in het kader van het Jaar van de Priesters te Hoeven
13 oktober: Afscheid in Kevelaer van hulpbisschop Janssen
14 oktober: Werkbezoek aan de provinciale KBO in 's-Hertogenbosch
19 oktober: Deelname aan de diakenkring
20 oktober: Bezoek van vormelingen regio Steenberg
24 oktober: Eucharistieviering bij gelegenheid dat de H. Willibrordusbasiliek te Hulst 75 jaar geleden tot basiliek verheven is
26 oktober: Emeritidag te Hoeven
29 oktober: Diocesane Pastorale Raad te Hoeven
31 oktober: Eucharistieviering vanwege misdienaarsweekend, H. Michaëlkerk te Breda
31 oktober: Jongerenviering in verband met de Wereldjongerendagen te Madrid, Bergen op Zoom

De jaarrekening 2009 is gecontroleerd door ABAB Accountants B.V.. Daarnaast wordt de jaarrekening voorgelegd aan het Kathedraal Kapittel en de Diocesane Raad voor Economische Aangelegenheden. Uiteindelijk stelt de bisschop de jaarrekening vast.

De jaarrekening 2009 is afgesloten met een positief exploitatieresultaat. Een ontvangen erfenis beïnvloedt het resultaat. Ook zonder deze post zou het exploitatieresultaat gunstiger zijn uitgekomen dan de begroting.

Van bijzondere invloed op de jaarrekening is de opbrengst beleggingen van het bisdom, mede gezien de hoogte van de effectenportefeuille. In 2006 is een beleggingsstatuut opgesteld dat door de bisschop is goedgekeurd. Hierin is opgenomen dat de middelen belegd worden op basis van een defensief doelrisicoprofiel. Het ongerealiseerde negatief koersresultaat uit 2008 is in dit jaar voor een klein deel ingelopen.

De begroting 2010 laat een stijgende lijn zien ten opzichte van de voorgaande jaren. In deze begroting is rekening gehouden met een rentevergoeding van 4% die het bisdom hanteert, voor gestorte gelden op de beleggingsrekening, door parochies en caritasinstellingen. Dit percentage is, conform een besluit van de Diocesane Raad voor Economische Aangelegenheden d.d. 19 juli 2010, naar beneden bijgesteld tot 3,25% voor nieuwe inleggeden, om beter aan te sluiten bij de reële vergoeding op beleggingen die het bisdom zelf ontvangt. Voor 2011 dient derhalve ook rekening te worden gehouden met dit percentage als vergoeding op de beleggingsrekening.

De jaarrekening 2009 is overeenkomstig richtlijn 640 voor jaarverslaglegging voor organisaties zonder winststreven opgesteld.

G.R.M. de Rooij
Econoom bisdom van Breda

BALANS PER 31 DECEMBER 2009

	31-12-2009	31-12-2008
ACTIVA	□	□
Vaste activa	8.783.833	8.637.672
Beleggingen	16.565.145	15.454.984
Leningen parochies en instellingen	1.164.848	1.091.226
Vorderingen	753.073	684.526
Geldmiddelen	386.349	251.316
	27.653.248	26.119.724

PASSIVA		
Vermogen	12.471.966	11.963.271
Bestemmingsfondsen	401.326	435.403
Voorzieningen	453.747	776.083
Kortlopende schulden	14.326.210	12.944.967
	27.653.249	26.119.724

EXPLOITATIEREKENING 2009

	Werkelijk 2009	Begroot 2009	Werkelijk 2008
BATEN	□	□	□
Opbrengst beleggingen	801.663	1.028.000	1.182.259
Solidariteitsfonds parochies	1.479.498	1.455.000	1.453.703
Bijdrage caritasinstellingen	358.202	349.000	359.556
Projectsubsidies	176.646	-	-
Overige opbrengsten	690.765	312.700	331.434
	3.506.774	3.144.700	3.326.952

LASTEN			
Persoonskosten	1.740.110	1.845.450	1.686.483
Huisvestingskosten	191.472	192.500	186.974
Kantoor- en administratiekosten	135.340	159.000	143.274
Programmakosten	160.981	94.000	190.328
Bijdrage aan derden	389.240	317.700	430.022
Rentelasten	532.328	499.000	529.116
Overige kosten	186.140	170.000	255.078
	3.335.612	3.277.650	3.421.275
Saldo baten en lasten	171.162	-132.950	-94.323

	Werkelijk 2009	Begroot 2009	Werkelijk 2008
BIJZONDERE BATEN & LASTEN	□	□	□
Ongerealiseerd koersresultaat	371.781	-	-1.819.546
Mutatie bestemmingsfondsen	49.439	60.000	49.790
Mutaties voorzieningen	10.012	25.000	-283.032
Saldo bijzondere baten en lasten	431.232	85.000	-2.052.788
EXPLOITATIERESULTAAT	602.394	-47.950	-2.147.111

BEGROTING 2010

	Bergroting 2010	Begroot 2009	Werkelijk 2008
BATEN	□	□	□
Opbrengst beleggingen	1.030.000	1.028.000	1.182.259
Solidariteitsfonds parochies	1.475.000	1.455.000	1.453.703
Bijdrage caritasinstellingen	359.000	349.000	359.556
Projectsubsidies	245.000	-	-
Overige opbrengsten	361.700	312.700	331.434
	3.470.700	3.144.700	3.326.952

LASTEN

Persoonskosten	1.982.400	1.845.450	1.686.483
Huisvestingskosten	198.000	192.500	186.974
Kantoor- en administratiekosten	147.000	159.000	143.274
Programmakosten	111.000	94.000	190.329
Bijdrage aan derden	382.100	317.700	430.022
Rentelasten	500.000	499.000	529.117
Overige kosten	192.800	170.000	255.078
	3.513.300	3.277.650	3.421.275
Saldo baten en lasten	-42.600	-132.950	-94.324

Ongerealiseerd koersresultaat	-	-	-1.819.546
Mutatie bestemmingsfondsen	30.000	60.000	49.790
Mutaties voorzieningen	25.000	25.000	-283.032
Saldo bijzondere baten en lasten	55.000	85.000	-2.052.788
EXPLOITATIERESULTAAT	12.400	-47.950	-2.147.112

Dit is een uitgave van het bisdom van Breda
Veemarktstraat 48, 4811 ZH Breda

T 076 5223444

F 076 5216244

E secretariaat@bisdombreda.nl

I www.bisdombreda.nl